

NEOCONS; UNA FILOSOFIA EN HORES BAIXES

Ramon Alcoberro

Els *neocons* no estimen Trump. El troben vulgar, enyoren temps millors i es lamenten d'un president que lluny de voler fer guerres a l'estranger busca la pau amb Corea del Nord i no acaba de decidir res seriós sobre el conflicte de Iraq, mentre procura mantenir bones relacions amb Rússia. Li retreuen haver-se passat a l'odiat "realisme polític" que sempre han combatut. Ell d'altra banda els troba estatistes, immobilistes. Massa intel·lectuals i massa religiosos pel seu gust. Queda lluny la fotografia de la Cimera de les Açores (16 de març de 2003) quan Bush, Blair, Aznar i Durao Barroso anunciaven al món la bona (mala) nova del retorn de la guerra com a "ultima ratio".

Notícia del món de les idees: als Estats Units els neocons van de baixa tant a les universitats com en els mitjans de comunicació. Disminueixen perillosament les donacions de multinacionals i empreses a les seves fundacions i Trump se'n fot d'ells a la descarada. En la guerra d'idees oberta al camp republicà el president és més "paleocon" que "neocon", Però el menyspreu és mutu i els neocons universitaris no perden cap ocasió per ridiculitzar Trump. Els dos cappers del moviment (William Kristol i David Frum, els inventors de l'expressió "eix del mal"), mai li van donar suport quan era candidat i ara estan clarament allunyats de l'actual president nord-americà, que consideren un frívol irresponsable i un ric que només està en política per fer negocis. No li perdonen ni la seva erràtica política estrangera, ni els errors en la política d'immigració que troben contrària als valors americans. Mentre la majoria de republicans han acabat adoptant Trump com els dels seus, els neocons no obliden que el 45è president americà va fer-se republicà en 2012, després de vint-i-cinc anys al partit demòcrata. Encara l'any 2010 Trump finançava Obama i assistia a les seves festes. Això és anatema per als guardians de la puresa. A més, el troben un nacionalista vulgar i mancat de les més mínimes lectures d'història que per a un neocon són tan necessàries com un bon fons d'armari. Trump ha escrit o (amb més propietat) ha signat llibres que li han escrit amb títols tan llaminers com ara: "Mai no tiris la tovallola" (traduït a llengua fàcil el 2016) o "Com fer-se ric" (2004, publicat en espanyol per Planeta). A "Pensar com un multimilionari" (ed. esp. Aguilar, 2007) Trump, o el negre que li feia el llibre, va escriure coses com ara: "Als multimilionaris no ens preocupen les probabilitats. No atenem al sentit comú, ni actuem segons allò convencional i esperat. Seguim la nostra visió sense que ens importi el que en pensi l'altra gent". Tanta fatxenderia els neocons la troben insuportablement vulgar. No llegir i no saber història són pecats imperdonables per a un polític des de l'òptica neocon.

Trump és un paleocon

Per als neoconservadors és inconcebible que un president americà es queixi, com ha fet Trump, del que costa tenir bases militars arreu del món. Sense visió imperial no hi ha política neocon que valgui. A més, ells estan a favor d'una amnistia per als immigrants il·legals; cosa que posa els pels de punta a "paleocons" i supremacistes blancs, que són la força de xoc d'un president que no té guàrdia pretoriana al partit, ni ha buscat mai cap companyia intel·lectual. Trump té la memòria llarga i sempre ha pensat que els intel·lectuals són inofensius. Tant li fan els discursos moralistes si no resulten eficaços. A més, els neocons són gent de la costa Est, mentre els votants de Trump provenen majoritàriament del Sud conservador i no volen el desmantellament dels beneficis socials, ni aprecien particularment les grans empreses. El vell conservadorisme té pànic al dèficit, mentre els neocons són partidaris de tants impostos com calgui mentre siguin per mantenir l'imperi. El vell conservadorisme (i Trump amb ells) no vol

aventures fora de casa i recorda irònicament que va ser quan els neocons tenien més poder, en els anys de Bush fill a la presidència, quan es va fer òbvia la decadència de l'imperi americà. Bush i els neocons van portar Amèrica a dos vespers (Afganistan i Iraq) dels quals encara no ha estat possible sortir.

Trump ara com ara representa el caos previsible. En el primer any del seu govern li van dimitir o va destituir el 40% dels seus càrrecs de confiança. Una xifra que no té comparació possible amb cap altre president nord-americà en cap època de la història. Poques coses treuen tant de polleguera un conservador com el desordre. A més, Trump actua contra la lògica del pensament conservador que divideix el món en amics i enemics. Només té interessos i canvia d'aliats sense complexos quan li convé. Tampoc té gaire cura dels sentiments, com correspon a un president que aprecia la boxa i el futbol americà, però s'ensopeix al bàsquet. Bush fill, quan era governador de Texas va fer tota la seva campanya electoral repetint que era "un conservador amb sentiments", una frase que li va xiuxiuejar el neocon Karl Rove, preocupat per la imatge bàsicament economicista dels republicans. Però els sentiments valen de poc quan hi ha fotografies de nens petits plorant, tancats en gàbies i separats dels seus pares. Irving Kristol va fer famosa la seva definició del neocons com "un progressista assaltat per la realitat", una frase que ha fet fortuna. I ara la realitat no va per on havien suposat els neocons. Estats Units són avui un dels països amb més desigualtats socials del món – i això tampoc no agrada els neocons que mantenen una visió cristiana de la vida. L'1% dels nord-americans controla el 38,6% de la riquesa -i això a la pràctica fa impossible la construcció d'un sentiment patriòtic real. Estats Units s'està dessagnant en el multiculturalisme, amb cada vegada més fills d'immigrants de segona i tercera generació que no s'integren. Per als neocons Trump representa les elits, escassament disposades a arriscar els seus privilegis en propostes que consideren excessivament carregades de prejudicis intel·lectualistes.

Però la capacitat dels neoconservadors per oferir idees noves està molt més que exhaurida. La renovació moral ni ha arribat, ni se l'espera. I la seva lluita contra l'Estat del Benestar ha estat tan exitosa que ha acabat per arruïnar la classe mitjana que se'n beneficiava. La tesi segons la qual la societat civil (auto)organitzada podia suplir l'Estat s'ha revelat clarament incompatible amb els fets. L'any 2015 C. Bradley Thompson i Yaron Brook van publicar un llibre autoirònic: "Neoconservatism: an obituary for an Idea". Però el perill de convertir-se en una idea morta el comencen a experimentar sota Trump. De fet, el neoconservadorisme sempre ha estat massa sofisticat (massa europeu) per a la mentalitat americana. La tradició filosòfica americana, que lloa l'espontaneïtat i tendeix a un cert anarquisme, i el moralisme neocons, que fàcilment deriva en moralina, no cau simpàtic. Tampoc no han tingut mai un programa filosòfic que fos altra cosa que una pura reacció. El neoconservadorisme americà, que va néixer com una reacció a la derrota de Vietnam, pot acabar morint a Síria i a Iraq.

Trump, l'emperador Claudi del nostre temps?

L'última maldat dels neocons és comparar Trump amb l'emperador romà Claudi. O més ben dit, amb la imatge del quart emperador romà que dona la famosa novel·la de Robert Graves "Jo, Claudi" (1934), Si Amèrica és un imperi, Trump n'és l'emperador que simbolitza la decadència. La broma la va començar fa uns mesos Victor Davis Hanson amb un article "Trump... el nostre Claudi" que es pot llegir a Internet en el web de la molt conservadora Hoover Institution, que no debades porta el nom del mític director de l'FBI que durant 48 anys fou la cara de la llei i l'ordre a Nord-Amèrica. En el fons la tesi dels neocons sobre l'actual president nord-americà és que Trump, com l'emperador romà, no és res més que un gran pallaso que fa de polític. Claudi a Roma i Trump a Nova York són dos membres de l'elit que

van arribar tard a la política. L'emperador romà i el president americà van tenir una llarga vida prepolítica dedicada als jocs i a empaitar dones (Trump s'ha casat tres vegades i les seves antigues amants són legió). Tots dos menyspreen els sentiments religiosos i consideren més aviat hipòcrites els qui els practiquen. Tots dos són fanàtics dels esports violents (Trump de la boxa i Claudi de la lluita), Tampoc no tenen fama de ser gent especialment intel·ligent; més aviat Claudi a Roma i Trump a Washington depenen de les seves intuïcions, amb tot un conjunt de filies i fòbies un xic infantils. Trump, com el Claudi de Graves, ve a ser per als neocons un tipus massa vell, massa imprudent, massa donat al psicodrama. Un impulsu amb amics de poc gruix.

Hi ha qui ha fet un pas més, l'historiador i supervendes Tom Holland i Christopher Buckley (New York Times, 2 de gener de 2018) no tenen problema a comparar Trump amb Cal·lígula, no només per egocèntric sinó per la seva manca de compromís amb el que els neocons consideren els valors polítics de la tradició americana. Buckley va arribar a escriure que tots dos es creuen que són genis, tots dos són egocèntrics i tots dos fan obres inútils. Cal·lígula va fer un pont per creuar a cavall la badia de Nàpols (9 quilòmetres) i Trump està fent un mur amb Mèxic que no serveix de res. Extravagància, megalomania i menyspreu serien tres característiques que vinculen Trump amb el milloret dels antics emperadors romans. Però tant Cal·lígula com sobretot Claudi van ser emperadors molt estimats. L'any passat l'índex Dow Jones va pujar 5.000 punts, un fet que no s'havia donat mai. Amb només el 4,1% d'atur (Espanya està al voltant del 18%) els Estats Units estan aplicant una política ultraproteccionista però que funciona. Com a mínim per ara.

Convindria no oblidar, però, que quan Claudi va morir (enverinat amb un plat de bolets per la seva dona, segons reporta Suetoni), va arribar al poder Neró, que coneixia els filòsofs grecs, havia llegit Plató i tenia ànima de filòsof-rei. I les coses van anar molt pitjor amb l'emperador savi i preparat que amb el vell xaruc. Tant el vicepresident Mike Pence, com l'ambaixadora a l'ONU Nikky Haley i, sobretot, el republicà d'Arkansas Tom Cotton podrien ser els Neró de Claudi-Trump. Cotton, el congressista més jove en la història dels Estats Units, educat a Harvard i soldat voluntari a l'Iraq (sergent) i a l'Afganistan (tinent), dona una imatge molt pròpia d'emperador romà combatent a la frontera amb els bàrbars. Li agraden tot allò que l'historiador Tàctit anomenava "les virtuts dels bàrbars", la disciplina, el coratge físic, el sacrifici. És un home de fe que comparteix amb els neocons un imaginari com a mínim inquietant. Hi haurà més d'un punyal preparat si els demòcrates guanyen les eleccions de mig mandat que es faran el proper 6 de novembre per renovar tota la Cambra de Representants i un terç del Senat. Qualsevol problema judicial de Trump, o qualsevol novetat sobre les seves relacions amb Rússia, o sobre els seus negocis privats, podria resultar-li letal. Els neocons, mestres en la conspiració, preparen la seva venjança.